

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Економічна безпека підприємства

Розробник: Миколенко Інна Григорівна, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, д.е.н., доцент

Полтава 2022 р.

Опис навчальної дисципліни та інформації про розробника

Назва навчальної дисципліни	Економічна безпека підприємства
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова навчальна дисципліна/вибіркова фахова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Контактні дані розробника	<i>Викладач:</i> Миколенко Інна, доктор економічних наук, доцент <i>Контакти:</i> ауд. 474, навчальний корпус № 4, e-mail: inna.mykolenko@pdaa.edu.ua , тел. (0532)56-98-24, https://www.pdaa.edu.ua/people/mykolenko-inna-grygorivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	051 Економіка <i>ОПП Економіка підприємства</i>
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Економіка підприємства, Організація та планування діяльності підприємства, Економіка праці і соціально-трудова відносини, Економіко-математичні методи та моделі.

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: надання базових знань щодо всіх суттєвих аспектів економічної безпеки держави та вітчизняних підприємств, які б дозволили отримати високий рівень кваліфікації у вищезгаданій сфері діяльності, а також набуття навичок щодо реалізації на практиці отриманих знань для забезпечення майбутнім випускникам конкурентних переваг на ринку праці.

Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення змісту, значення, сутності та основних складових економічної безпеки держави; складу та структури середовища, в рамках якого здійснюють свою діяльність суб'єкти господарювання, а також факторів, що впливають на стан економічної безпеки підприємства; основних загроз економічної безпеки підприємства, вміння своєчасно їх виявляти та аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз; впливу держави на стан економічної безпеки підприємства, а також визначення можливих напрямків впливу підприємства на стан економічної безпеки держави; напрямків та цілей адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі; сутності та видів інформаційно-аналітичного забезпечення процесу планування економічної безпеки; місця, ролі, принципів та джерел інформації в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємств; методів управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Компетентності для здобувачів вищої освіти 051Екон_бд_2022[1]стн:

загальні:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації. фахові:

фахові:

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК 14.Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК 17. Здатність проводити стратегічний аналіз, здійснювати стратегічний вибір та ідентифікувати резерви підвищення ефективності діяльності.

Програмні результати навчання для здобувачів вищої освіти 051Екон_бд_2022[1]стн:

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 27. Уміти розробляти й обґрунтовувати господарські рішення в умовах невизначеності на основі комплексу методів і моделей, системи економічних показників з метою розвитку та підвищення ефективності діяльності підприємства.

Програма та структура навчальної дисципліни

Тема 1. Сутнісна характеристика економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека підприємства. Характерні риси економічної безпеки підприємства. Суб'єкти економічної безпеки підприємства. Об'єкти економічної безпеки підприємства. Предмет економічної безпеки підприємства. Функції економічної безпеки підприємства. Завдання економічної безпеки підприємства. Механізм гарантування економічної безпеки підприємства. Чинники, що формують відповідний рівень економічної безпеки. Загрози економічній безпеці та джерела їх виникнення. Економічна безпека підприємства у ринкових умовах. Принципи формування і реалізації економічної безпеки підприємства. Ризики як фактори, що несуть загрози економічній безпеці підприємства, та управління ними.

Тема 2. Система економічної безпеки підприємства.

Система економічної безпеки підприємства. Елементи системи економічної безпеки підприємства. Рівні організації системи безпеки підприємства. Головне завдання системи управління економічною безпекою підприємства. Завдання, вирішувані системою гарантування безпеки. Критерії надійності й ефективності системи безпеки підприємства. Складові політики безпеки. Цілі політики безпеки. Засоби гарантування безпеки. Принципи забезпечення економічної безпеки. Режими системи економічної безпеки. Теоретичні положення з формування системи управління економічною безпекою підприємства. Концепція безпеки підприємства. Оцінка ефективності функціонування системи управління економічною безпекою підприємства.

Тема 3. Індикатори та складові економічної безпеки підприємства.

Індикатори економічної безпеки підприємства. Внутрішньовиробничі складові економічної безпеки підприємства. Позавиробничі складові економічної безпеки підприємства. Складові економічної безпеки та управління ними. Етапи процесу забезпечення фінансової складової економічної безпеки. Показники оцінки фінансово-економічного стану (безпеки) підприємства. Інтелектуальна і кадрова складові економічної безпеки. Техніко-технологічна безпека підприємства. Політико-правова безпека підприємства. Інформаційна складова економічної безпеки підприємства. Безпека підприємства в екологічній сфері. Силова безпека підприємства. Ринкова складова економічної безпеки підприємства. Інтерфейсна складова. Оцінка безпеки економічного простору функціонування підприємства.

Тема 4. Фінансова складова економічної безпеки підприємства.

Критерії визначення фінансово-економічної безпеки підприємства. Фінансово-економічна безпека підприємства. Роль фінансово-економічної безпеки підприємства. Складові фінансово-економічної безпеки підприємства. Бюджетна безпека підприємства.

Страхова безпека підприємства. Банківська безпека підприємства. Бюджетна безпека підприємства. Інвестиційна безпека підприємства. Фондова безпека підприємства. Грошово-кредитна безпека підприємства. Валютна безпека підприємства. Критерії фінансово-економічних інтересів підприємства. Система управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Механізм забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Види та характеристика принципів управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Тема 5. Загрози економічній безпеці суб'єктів підприємництва.

Загрози економічній безпеці підприємства. Види загроз економічній безпеці підприємства. Об'єктивні небезпеки і загрози економічній безпеці. Суб'єктивні загрози економічній безпеці підприємства. Економічні загрози. Фізичні загрози. Психологічно-інформаційні загрози. Зовнішні загрози і дестабілізуючі чинники. Внутрішні загрози і дестабілізуючі чинники. Джерела зовнішніх загроз. Джерела внутрішніх загроз. Конкуренція. Ризик-менеджмент. Класифікація ризиків.

Тема 6. Діагностика банкрутства підприємства та джерела виходу з кризи.

Банкрутство. Моделі прогнозування ймовірності банкрутства. П'ятифакторна модель Альтмана. Модель Таффлера і Тішоу. Модель Спрінгейта. Модель Ліса. Стратегічна програма санації підприємства. Необхідність реструктуризації. Мета і завдання реструктуризації підприємства. Етапи реструктуризації. Орієнтовний прогноз економічного ефекту. Результати реструктуризації підприємства. Фінансова санація. Автономна санація. Зовнішня санація. Види реакції підприємств на фінансову кризу. Мета фінансової санації. Види та форми санації. Стратегії санації. Санаційні заходи. Групи санаційних заходів. Мобілізація прихованих резервів. Використання зворотного лізингу. Лізинг основних засобів. Нуль-базис-бюджетування. Етапи нуль-базис-бюджетування.

Тема 7. Антикризове управління в системі економічної безпеки підприємства.

Поняття антикризового управління. Об'єкт антикризового управління. Концепції (моделі) здійснення антикризового управління. Особливості антикризового управління. Моделі здійснення антикризового управління. Поняття фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість. Надлишкова фінансова стійкість. Види стійкості. Внутрішня стійкість підприємства. Зовнішня стійкість підприємства. Спадкова стійкість. Загальна стійкість підприємства. Показники фінансової стійкості. Резерви зростання прибутку підприємства. Системні принципи антикризового управління. Специфічні принципи антикризового управління. Умови реалізації процесу антикризового управління. Етапи здійснення процесу антикризового управління. Принципи організації процесу управління. Кваліфікаційні характеристики антикризового менеджера.

Тема 8. Недобросовісна конкуренція та захист комерційної таємниці.

Комерційна таємниця. Потенційні джерела витоків комерційної таємниці. Відомості про фінансову діяльність. Інформація про ринок. Відомості про виробництво і продукцію. Відомості про наукові розробки. Відомості про систему матеріально-технічного забезпечення. Відомості про персонал підприємства. Відомості про принципи керівництва підприємством. Рівні інформації, що становить комерційну таємницю. Конфіденційна інформація. Втрати підприємства від недотримання умов конфіденційності. Способи визначення поняття «комерційна таємниця». Види недобросовісної конкуренції. Форми недобросовісної конкуренції. Способи вчинення незаконного добування інформації.

Тема 9. Ділова розвідка (економічне шпигунство).

Шпигунство та його особливості. Промислове шпигунство. Ознаки промислового шпигунства. Суб'єкти промислового (комерційного) шпигунства. Економічне шпигунство. Форми та методи економічного шпигунства. Способи викрадення інформації. Ділова (корпоративна) розвідка. Процес вирішення конкретного завдання ділової розвідки. Роль ділової розвідки у бізнесі. Переваги ділової розвідки для бізнесу.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Для здобувачів вищої освіти 051Екон_бд_2022[1]стн

Назви тем	Кількість годин			
	Денна форма 051Екон_бд_2022[1](стн)			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
Тема 1. Сутнісна характеристика економічної безпеки підприємства.	17	2	2	13
Тема 2. Система економічної безпеки підприємства.	16	2	2	12
Тема 3. Індикатори та складові економічної безпеки підприємства.	16	2	2	12
Тема 4. Фінансова складова економічної безпеки підприємства.	16	2	2	12
Тема 5. Діагностика банкрутства підприємства та джерела виходу з кризи.	20	4	4	12
Тема 6. Антикризове управління в системі економічної безпеки підприємства.	20	4	4	12
Тема 7. Загрози економічній безпеці суб'єктів підприємництва.	20	4	4	12
Тема 8. Недобросовісна конкуренція та захист комерційної таємниці.	20	4	4	12
Тема 9. Ділова розвідка (економічне шпигунство).	20	4	4	12
Усього годин	165	28	28	109
ЕКЗАМЕН	27			

Оцінювання результатів навчання:

Форми контролю результатів навчання

Для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Економіка підприємства спеціальності 051 Економіка 2022 року набору (скорочений термін навчання):

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань зі самост роб.		Екзамен	
		розв'язуванн я тестів	підготовк а доповіді		
ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	18	6	3	7	33
ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність	18	6	2	6	34
ПРН 27. Уміти розробляти й обґрунтовувати господарські рішення в умовах невизначеності на основі комплексу методів і моделей, системи економічних показників з метою розвитку та підвищення ефективності діяльності підприємства.	18	6	3	7	33
Разом	54	18	8	20	100

Форми, шкала та критерії оцінювання **результатів навчання** при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою *Економіка підприємства спеціальності 051 Економіка денної форми навчання 2022 року набору (скорочений термін навчання)*:

– виконання вправ на практичних заняттях – завдання на практичному занятті розраховані на групове виконання та письмові індивідуальні висновки (0-6 балів):

0 балів – потрібне повторне виконання;

1 бал – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість завдань частково забезпечивши відображення запланованих результатів навчання;

2-3 бали: здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань та демонструє досягнення половини запланованих результатів навчання;

4-5 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє матеріалом, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань та демонструє досягнення більшої частини запланованих результатів навчання;

6 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє матеріалом, правильно вирішив усі завдання. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання, повністю відображає визначені результати навчання.

– розв'язування тестів (0-2 балів). 0 балів – понад 50% відповідей невірні, 1-2 бали – вірні понад 50 % відповідей.

– підготовка доповіді (0-4 бали) – здобувач готує доповідь за темою заняття або за підбирає тематику самостійно, враховуючи предмет дисципліни. Бали виставляються в залежності від змістовного наповнення доповіді. Не більше 2-х доповідей.

Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – екзамен.

Шкала та критерії оцінювання екзамену

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
Теоретичне питання (2 питання)	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	1	теоретичне питання розкрито частково, що свідчить про те, що деякі компетентності не сформовані та частково отримані програмні результати навчання у здобувача вищої освіти, якість виконання деяких завдань близька до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна
	2	теоретичне питання розкрито не повністю, що свідчить про те, що компетентності в основному сформовані та частково отримані програмні результати навчання у здобувача вищої освіти, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
	3	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про формування необхідних компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти, робота має дві-три незначні помилки робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки
	4	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про формування необхідних компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти, робота має дві-три незначні помилки
	5	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою

Максимальна кількість балів	10	
Професійно-орієнтоване (практичне завдання)	0	відсутність відповіді на практичну ситуацію, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	1	присутні спроби відповіді на практичну ситуацію потребує, що не дає можливості оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти, робота потребує значного доопрацювання.
	2	відповідь на практичну ситуацію часткова, менше мінімального рівня, компетентності не сформовані та не отримані програмні результати навчання у здобувача вищої освіти
	3	практична ситуація виконана частково, що свідчить про те, що деякі компетентності не сформовані та частково отримані програмні результати навчання у здобувача вищої освіти, якість виконання деяких завдань близька до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна
	4	практична ситуація виконана частково, висновки відсутні, що свідчить про те, що деякі компетентності не сформовані та деякі програмні результати навчання у здобувача вищої освіти отримані, якість виконання деяких завдань мінімальна, відповідь непослідовна
	5	практична ситуація виконана не повністю є деякі висновки, що свідчить про те, що компетентності в основному сформовані та частково отримані програмні результати навчання у здобувача вищої освіти, робота містить п'ять і більше значних помилок
	6	практичне завдання виконано не повністю, висновки часткові, що свідчить про компетентності в основному сформовані та частково отримані програмні результати навчання у здобувача вищої освіти, робота з чотирма значними помилками
	7	відповідь на практичну ситуацію правильна, оформлені повні висновки, що свідчить про формування необхідних компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти, робота має дві-три значні помилки
	8	відповідь на практичну ситуацію правильна, оформлені повні висновки, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки
	9	відповідь на практичну ситуацію правильна, оформлені повні висновки, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти, робота має дві-три незначні помилки
	10	відповідь на практичну ситуацію правильна і повна, оформлені повні висновки, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти в повному обсязі

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою *Економіка підприємства спеціальності 051 Економіка 2022 року набору (скорочений термін навчання)*:

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			екзамен	Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань зі самоств. роб.			
		розв'язування тестів	підготовка доповіді		
Тема 1. Сутнісна характеристика економічної безпеки підприємства.	6	2	4		8
Тема 2. Система економічної безпеки підприємства.	6	2			8
Тема 3. Індикатори та складові економічної безпеки підприємства.	6	2			8
Тема 4. Фінансова складова економічної безпеки підприємства.	6	2			8
Тема 5. Діагностика банкрутства підприємства та джерела виходу з кризи.	6	2			12
Тема 6. Антикризове управління в системі економічної	6	2			8

безпеки підприємства.					
Тема 7. Загрози економічній безпеці суб'єктів підприємництва.	6	2			8
Тема 8. Недобросовісна конкуренція та захист комерційної таємниці.	6	2			8
Тема 9. Ділова розвідка (економічне шпигунство).	6	2	4		12
Екзамен				20	20
Разом	54	18	8	20	100

Трудовіткість:

Загальна кількість годин – 165 год.

Кількість кредитів – 5,5.

Форма семестрового контролю – екзамен.

Політика навчальної дисципліни:

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні

1. Вівчар О.І. Аналізування та прогнозна оцінка фіскального регулювання зовнішньоторговельної діяльності: безпечний вимір. Науковий журнал «Економічний форум». Вип. 2. 2019. с. 203-211.

2. Вівчар О.І. Безпека бізнесу: [Навчальний посібник]. Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б., 2019. 277 с.
3. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісноорієнтованого управління: монографія / С.В. Філіппова, Л.О. Волощук, С.О. Черкасова; [під заг. ред. С.В. Філіппової]; Одес. нац. політехн. ун-т. Одеса: Апрель: Бондаренко М.О., 2015. 195 с.
4. Економічна безпека підприємства [підручник] [А.М. Дідик, О.Є. Кузьмін, В.Л. Ортинський, Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов, О.В. Ілляшенко та інші]; [за заг. ред. А.М. Дідика]. Львів. НУ «Львівська політехніка» ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.
5. Економічна безпека підприємства в умовах рейдерських загроз: колект. монографія / [О. А. Бурбело та ін.]; за наук. ред. О. А. Бурбело, С. К. Рамазанова; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України [та ін.]. Київ; Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. 285 с.
6. Економічна безпека підприємства: начальний посібник. М.І. Небава, Ю.В. Міронова. Вінниця : ВНТУ, 2017. 73 с.
7. Небава М.І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2017. 73 с.
8. Основні типи ризиків та загроз економічної безпеки підприємств. Рижим доступу: https://stud.com.ua/21673/ekonomika/osnovni_tipi_rizikiv_zagroz_ekonomichniy_bezpetsi_pidpriyemstva
9. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навч. посіб./ Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.
10. Соціально-економічна безпека підприємств : навчальний посібник / уклад. Корнієнко Тетяна Олександрівна; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2019. 215 с.
11. Утенкова К.О. Теоретичні засади формування методики експертної оцінки впливу окремих чинників на стан економічної безпеки аграрних підприємств. Економіка та держава. 2020. № 4. С. 133–140.

Допоміжні

1. Areas Valentyna ARANCHIY, Oleksii ZORIA, Iona YASNOLOB, Svitlana ZORYA, Oleg GORB, Inna MYKOLENKO, Olha DYVNYCH, Valentyna SHUMAK, Liudmyla BRAZHNYK. Environmentally and Socially Oriented Investments on Sustainable Development of Rural. Journal of Environmental Management and Tourism. 2021. Vol. 12(2). P. 321 – 330. Doi:10.14505//jemt.v12.2(50).02. Indexed in [SCOPUS](https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209540728) <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209540728> (Scopus).
2. Децентралізація управління публічними фінансами в Україні: монографія / [О.Ю. Амосов, М.М. Коваленко, І.Г. Миколенко та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосова. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. 200 с.
3. Миколенко І.Г. Особливості систематизації умов забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Том 6. № 1. С. 369 – 374. (0,3 др. арк.).
4. Миколенко І.Г. Інноваційно-інвестиційна спрямованість сільськогосподарського підприємства в системі підвищення його конкурентоспроможності. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2021. № 1. С. 31-35. (0,3 др. арк.).
5. Миколенко І.Г. Напрями інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарського підприємства в системі підвищення його конкурентоспроможності / Інна Григорівна Миколенко // *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Том 6. № 1. С. 368 – 374. ISSN 2415 – 8453. http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2021/10/ujae_2021_r01_a44.pdf (0,3 др. арк.).
6. Миколенко І.Г., Рогоза М.Є., Перебийніс В.І., Кузьменко О.К. Стратегії розвитку агропродовольчого комплексу в контексті економічної та енергетичної безпеки, 2021. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1 (40). С. 3-8. DOI: <https://doi.org/10.37405/1729->

[7206.2021.1\(40\).3-8](http://www.venu-journal.org/download/2021/1/VENU_1-2021.pdf) http://www.venu-journal.org/download/2021/1/VENU_1-2021.pdf (0,3 др. арк.).

7. Миколенко І.Г. Стратегії конкурентного розвитку аграрних підприємств: механізми та інструментарій. Монографія. Харків: «Смугаста типографія», 2021. 320 с. (32 др. арк.).

8. Міненко С.І., Миколенко І.Г. Організаційні засади формування стратегій підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 2. С. 38-45. <file:///C:/Users/User/Downloads/7.2-38-45.pdf> (0,3 др. арк.).

9. Іванюта С.М. Підприємництво і бізнес-культура: [навч. посібник] / С.М. Іванюта, В.Ф. Іванюта. К. : Центр навчальної літератури, 2017. 288 с.

10. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко- правовий аспект: [навч. посіб.] / М. І. Камлик. - К.: Атіка, 2015. 432 с.

11. Катаєв С. Л. Планування та прогнозування в умовах ринку : навчальний посібник для студ. ВНЗ / Катаєв С.Л., Ткаченко А.М., Воронкова В.Г.; за ред. В.Г. Воронкової. К.: Професіонал, 2016. 608 с.

12. Mykolenko I. Part 2. Transformation of approaches to the management of socio-economic systems. *Konwercje społeczno-economiczne wspolczesnego społeczeństwa social and economic changes of contemporary socioety* : monograph. Opole, 2017. P. 124-129.

13. Мандич О.В., Науменко І.В., Миколенко І.Г. Особливості конкурентних стратегій розвитку підприємств України. *Social and Economic Changes of contemporary society* : monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. P. 124-130. (авторський внесок полягає в обґрунтуванні типології конкурентних стратегій)

14. Мандич О.В., Науменко І.В., Миколенко І.Г. Особливості конкурентних стратегій розвитку підприємств України. *Social and Economic Changes of contemporary society* : monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. P. 124-130.

15. Миколенко І.Г. Стратегії конкурентного розвитку аграрних підприємств: механізми та інструментарій. Монографія. Харків: «Смугаста типографія», 2021. 320 с.

16. Бабіна Н.О., Зачосова Н.В. Економіко-фінансова безпека підприємств України як елемент фінансової безпеки держави в контексті інтеграційних процесів. *Управлінський аспект забезпечення фінансової безпеки України: колективна монографія* / за ред. О.В. Черевка. Черкаси : Видавець Ю.А. Чабаненко, 2018. С. 185-206.

17. Безпека бізнесу. Безпека бізнесу: [Навчальний посібник] / Вівчар О. І. Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б., 2019. 277 с.

18. Вівчар О.І. Аналізування та прогнозна оцінка фіскального регулювання зовнішньоторговельної діяльності: безпечний вимір. *Науковий журнал «Економічний форум»*. Вип. 2. 2019. с. 203-211.

19. Вівчар О.І. Вплив злочинної діяльності на економічну безпеку підприємницьких структур в постконфліктних умовах: ідентифікація загроз та механізми протидії. *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 1(17). 2019. с. 113-119.

20. Вівчар О.І. Вплив злочинної діяльності на економічну безпеку підприємницьких структур в постконфліктних умовах: ідентифікація загроз та механізми протидії / О. І. Вівчар // *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 1(17). 2019. с. 113-119.

21. Данілова Е.І. Програмно-цільовий підхід до формування системи економічної безпеки підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 7. С. 10-15.

22. Данілова, Е. (2020). Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства. *МОНОГРАФІЯ*. <https://doi.org/10.36074/danilova.kontseptsiia-2020>

23. Децентралізація управління публічними фінансами в Україні: монографія / [О.Ю. Амосов, М.М. Коваленко, І.Г. Миколенко та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосова. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2018. 200 с.

24. Mykolenko I. Part 2. Transformation of approaches to the management of socio-economic systems. *Konwerje społeczno-economiczne wspolczesnego społeczenstwa social and economic changes of contemporary socioety* : monograph. Opole, 2017. P. 124-129.

25. Мандич О.В., Науменко І.В., Миколенко І.Г. Особливості конкурентних стратегій розвитку підприємств України. *Social and Economic Changes of contemporary society: monograph*. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. P. 124-130.

26. Миколенко І.Г. Стратегії конкурентного розвитку аграрних підприємств: механізми та інструментарій. Монографія. Харків: «Смугаста типографія», 2021. 320 с.

27. Модельовання економічної безпеки підприємств: 3-23 навч. посіб. / Залізко В.Д., Гурочкіна В.В. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 188 с.

28. Небава М.І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства : Електронний навчальний посібник. Вінниця, ВНТУ, 2017. 75 с.

29. Небава М.І., Ю.В. Міронова. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2017. 73 с.

30. Утенкова К.О. Дестабілізуючі чинники зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства та їх вплив на економічну безпеку. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 44–50. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.8.44

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Державна служба зайнятості України [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>

2. Головне управління статистики у Полтавській області [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.poltava.gov.ua>

3. Журнал «Ринок праці та зайнятість населення» [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ipk-dszu.kiev.ua/journal>

4. Труд [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.trud.com.ua/>

5. Персонал Плюс [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.personal-plus.net>.